

HUOM! Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutukseltaan ja painoasultaan.

PLEASE NOTE! This is an electronic self-archived version of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Honkanen, E. (13.9.2024). Osaamisen kehittämissuunnitelma kuuluu opiskelijan oikeuksiin. *eSignals PRO*. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024091370958>

Copyright: © 2024 by the authors and Haaga-Helia University of Applied Sciences. Licensed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY NC SA) license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

Osaamisen kehittämissuunnitelma kuuluu opiskelijan oikeuksiin

URN <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024091370958>

[Eija Honkanen](#)

yliopettaja

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Julkaistu : 13.09.2024

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS) laaditaan ammatillisessa koulutuksessa jokaiselle opiskelijalle (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 § 44–49). Siinä kuvataan tavoiteltavaa tutkintoa tai koulutusta. Kirjauksista vastaa ammatillisen koulutuksen järjestäjä.

Kehittämissuunnitelma on tärkeä osa inklusiivisen ammatillisen koulutuksen kehittämistä ja opiskelijan oikeuksia. [INKLU-hankkeessa](#) tuodaan esille HOKSin kirjaamista, ja tässä tekstissä kuvaan, mitä HOKS on sekä miten sen kirjaaminen on oppimisen käytäntöjen kuvausta.

HOKS on opiskelijan opintoja ohjaava dokumentti

HOKS on opiskelijan yksilöllinen suunnitelma, joka ohjaa hänen ammatillista koulutustaan. HOKSissa kuvataan, mitä opiskelija jo osaa, millaista osaamista, tukea ja ohjausta hän tarvitsee sekä miten osaaminen hankitaan erilaisissa oppimisympäristöissä. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 § 44-49.)

HOKS on yhteinen dokumentti opiskelijalle, alaikäisen opiskelijoiden huoltajille sekä opetus- ja ohjaushenkilöstölle.

HOKS tulee laatia opiskelijan opintojen alkuvaiheessa; sen tarkempaa ajankohtaa sen laatimiselle ei ole säädetty. Tarkoituksenmukaista on laatia se mahdollisimman aikaisessa vaiheessa opintoja. Oppisopimusopiskelijalle suunnitelma tehdään jo ennen koulutuksen alkamista, koska se liitetään osaksi oppisopimusta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a.).

Opiskelijan ja huoltajien rooli HOKSia laadittaessa

Tavoitteena on kirjata HOKSiin opiskelijan opinnot, tavoitteet ja se, miten yksilöllinen polku opintojen aikana etenee. Opiskelijan rooli on keskeinen, koska hän on oman oppimisprosessinsa omistaja koko koulutuksen ajan.

Opiskelijan tunnistamat ja omin sanoin kuvaamat tavoitteet, osaaminen ja vahvuudet ovat HOKS-ohjauksessa merkityksellisiä. Niiden avulla opiskelija tunnistaa lähtötilannettaan. Osalle opiskelijoista se on helppoa, osa tarvitsee siihen ohjausta ja kannustusta. Kun

opiskelija tunnistaa lähtökohtansa, hänen on helpompi asettaa tavoitteita ja tehdä valintoja vähitellen tai koko koulutusta koskien.

Opetushenkilöstön rooli on olla HOKSin laadinnassa opiskelijan tukena ja auttaa ymmärtämään osaamisen rakentumista, sen vaiheita ja kokonaistavoitetta sekä mahdollisuuksia saavuttaa opiskelijan tavoitteet.

Alaikäisen opiskelijan huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua HOKSin laadintaan ja päivitykseen. Huoltajien mukaan ottaminen tukee lähes aina opiskelijan opintoja ja toteuttamista. Kun huoltajat tuntevat opiskelijan tavoitteet, heillä on mahdollisuus tietoisemmin seurata niiden toteutumista yhdessä opiskelijan kanssa, kannustaa ja tukea häntä niiden saavuttamisessa sekä osallistua HOKSin toteutumisen seurantaan ja arviointiin.

Lähtökohtana ja tavoitteena yksilölliset ammatilliset opinnot

Opiskelijat tulevat koulutukseen eri osaamisella, eri lähtökohdista, eri elämäntilanteista, eri koulutus- ja työkokemustaustoilla, ja heillä on hyvin erilaisia tavoitteita ammatilliselle koulutukselle tai tutkinnolle, joihin he osallistuvat. Siksi onkin tärkeää kuvata HOKSiin opiskelijan lähtökohtia, osaamista ja vahvuuksia, joiden pohjalta asetetaan tavoitteet opiskelulle.

Opiskelija voi suorittaa koko tutkinnon tai koulutuksen tai tavoitella osaa siitä. Toisaalta opiskelijalle voi olla hyödyllistä nopeuttaa opintoja tai tehdä niitä hitaammin. Osa opiskelijoista tarvitsee erityistä tukea tai kuntoutusta opintojensa aikana. Opiskelija voi hyötyä esimerkiksi erilaisista oppimisympäristöistä ja suorittamisen tavoista. Työelämässä oppimisen jaksot voivat vaihdella pituudeltaan ja sijoittua opintojen eri vaiheisiin ja niiden paikka voi vaihdella. Opintojen aikana suoritettavat näytöt suunnitellaan myös yksilöllisesti toteutettavaksi.

Osana HOKSia on myös opiskelijan urasuunnittelu ja erilaiset uravaihtoehdot. Opiskelija ei välttämättä osaa kuvitella, mitä mahdollisuuksia opinnot hänelle avaavat. Tässä tarvitaan opetus- ja ohjaushenkilöstön ohjausta ja eri mahdollisuuksien esille tuomista.

Opintojen aikana opiskelijan osaaminen karttuu, ja elämäntilanteet ja tavoitteet voivat muuttua. Siksi HOKS on joustava, muuttuva ja päivitettävä dokumentti, joka elää koko opiskelijan opintojen ajan.

HOKSin kirjausten tulee olla selkeitä ja konkreettisia

HOKSiin tehtävien kirjausten tulee olla kaikille ymmärrettäviä, selkeitä sekä pedagogisia ja ohjauskäytäntöjä kuvaavia, jotta opiskelija, hänen huoltajansa ja opetushenkilöstö voivat tulkita niitä yhtenäisesti. Käytännössä kirjauksia tekee opetus- ja ohjaushenkilöstö.

Dokumenttipohjat, kirjaustavat ja kuvailujen tasot vaihtelevat koulutuksenjärjestäjittäin jonkin verran. Sen olemme todenneet Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa, kun olemme vertailleet erityisopettajankoulutuksessa olevien opiskelijoiden HOKSeja, niiden prosesseja ja kirjaamistapoja.

HOKSin kirjaus ei voi olla yleisellä tasolla, vaan se tulee kohdistaa opiskelijaa koskevaksi, konkreettiseksi, pedagogiseksi opetusta ja ohjausta tukevaksi kirjaukseksi. Kirjaukseksi ei siis riitä esimerkiksi: “opiskelija etenee nopeutetusti opinnoissaan”. Tai kirjauksena ei voi olla: “tarvitsee tukea matematiikassa”.

Kirjausten tulee olla konkreettisia kuvauksia siitä, mitä osaamista on, mitä tavoitellaan, mitä tehdään, miten, missä, kenen kanssa, millä aikataululla, miten tätä seurataan ja kuka seuraa. Siten voidaan aidosti ja osaamislähtöisesti kehittää tavoiteltavaa osaamista ja varmistua siitä, että HOKS ei jää vain dokumentiksi vaan toimii myös käytännössä.

HOKSin pedagogisten tavoitteiden ja niiden toteuttamistapojen tulee olla tiedossa opiskelijaa opettavalla opetus- ja ohjaushenkilöstöllä, jotta he voivat opettaa, tukea ja ohjata opiskelijaa HOKSin tavoitteiden suunnassa. Vain siten HOKS toteutuu aidosti opiskelijan opintoja ohjaavana dokumenttina, jossa opiskelija, hänen osaamisensa kehittyminen ja tavoitteidensa saavuttaminen ovat keskiössä.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu on mukana kansallisessa [INKLU-hankeessa](#) (INKLU -Kohti inklusiivista ammatillista koulutusta) 1.3.2024-31.8.2026. Hankkeessa kehitetään inklusiivista koulutusta ja ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien opiskelijoiden tarvitsemää erityistä tukea opintojen aikana sekä tuetaan työllistymistä. Kirjoitus on osa hankkeessa jaettavia erityisopetukseen ja ohjaukseen liittyviä hyviä käytänteitä.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Lähteet

Alasuutari, M., Heiskanen, N., Rantala, A. & Vehkakoski, T. 2023. Hyvä pedagoginen kirjaaminen. Oppimista tukeva dokumentointi käytännössä. PS-Kustannus. Jyväskylä.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017. [Finlex. Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017](#) – Säädökset alkuperäisinä – FINLEX.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. s.a. [Henkilökohtaistaminen](#).

Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017. Finlex. [Valtioneuvoston asetus ammatillisesta... 673/2017 – Säädökset alkuperäisinä – FINLEX.](#)